

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΣΚΡΑΜΠΛ
Α.Μ. ΠΡΩΤ/ΚΕΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ 10483
ΤΡΙΑ ΠΛΑΤΑΝΙΑ 12 – ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
Α.Φ.Μ. 997224100 – Δ.Ο.Υ. Ε΄ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

Αριθ. Πρωτ. 778 / 22.04.2024

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ «ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΛΕΞΙΚΟΥ» ΠΡΟΣ ΤΟ «ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ» ΚΑΙ Η ΕΙΣΗΓΗΣΗ – ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ Τ.Ε.Γ. (22/04/2024)

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 542

Στο ερώτημα αυτό θα ασχοληθούμε με την προστακτική ενεργητικού ενεστώτα (χωρίς τον χαρακτήρα -γ-) κάποιων σύνθετων ρημάτων, στα οποία το β΄ συνθετικό είναι το ρ. καίω.

Τα ρήματα αυτά είναι συνολικά τα εξής: καίω, αποκαίω, αστραποκαίω, κατακαίω, κουφοκαίω, κρυφοκαίω, παρακαίω, πρωτοκαίω, σιγοκαίω, συγκαίω, υπεκκαίω, υποκαίω, ψιλοκαίω.

Απ' όλα αυτά όμως, ήδη κάποιοι τύποι είναι αποδεκτοί ή μη αποδεκτοί, βάσει θετικής ή αρνητικής γνωμοδότησης είτε από λεξικογράφο, είτε από εσάς (το ΤΕΓ).

Αποδεκτοί είναι οι τύποι ΚΑΙΕ (Γραμματική Τριανταφυλλίδη 1996, σελ. 342 και αρ. πρωτ. 180, ερώτημα Νο 19 και αρ. πρωτ. 240, ερώτημα Νο 100), ΑΠΟΚΑΙΕ (αρ. πρωτ. 277, ερώτημα Νο 319), ΥΠΕΚΚΑΙΕ (έστω ως παρατατικός, αρ. πρωτ. 205, ερώτημα Νο 26), ΥΠΟΚΑΙΕ (αρ. πρωτ. 344, ερώτημα Νο 413Ε).

Μη αποδεκτοί είναι οι τύποι ΚΑΤΑΚΑΙΕ, ΣΥΓΚΑΙΕ (αρ. πρωτ. 180, ερώτημα Νο 19).

Απομένουν προς εξέταση οι προστακτικές ενεργητικού ενεστώτα (χωρίς τον χαρακτήρα -γ-) ΑΣΤΡΑΠΟΚΑΙΕ, ΚΟΥΦΟΚΑΙΕ, ΚΡΥΦΟΚΑΙΕ, ΠΑΡΑΚΑΙΕ, ΠΡΩΤΟΚΑΙΕ, ΣΙΓΟΚΑΙΕ, ΨΙΛΟΚΑΙΕ.

Σας παρακαλούμε λοιπόν να ψηφίσετε ΝΑΙ ή ΟΧΙ για κάθε έναν ξεχωριστά από τους επτά παραπάνω τύπους, αφού όμως προηγουμένως:

α) συμβουλευτείτε όλες τις ως άνω γνωμοδοτήσεις πατώντας στους αντίστοιχους συνδέσμους (λινκ) στα σχόλια και

β) παρατηρήσετε τις φωτογραφίες Νο 1, 2, 3 (επίσης στα σχόλια), ούτως ώστε να δείτε και το πώς ακριβώς ληματογραφούνται τα ρήματα αυτά στα αποδεκτά μας λεξικά.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ 1996

911. Ἐνάλογα κλίνονται :

κ α ί ω, καῖς, καίει, καῖμε, καῖτε, καῖνε. Προσταχτ.: καῖ(γ)ε, καῖτε
κ λ α ί ω, κλαῖς, κλαίει, κλαῖμε κτλ.

φ τ α ί ω, φταῖς, φταίει, φταῖμε κτλ.

Ἐομοια κλίνονται καὶ μερικὰ ῥήματα μὲ χαρακτήρα γ, ὅταν τὸν χάσουν καὶ τὸ θέμα τους μείνῃ μὲ φωνῆεν στὸ τέλος :

λ έ (γ) ω, λές, λέει, λέμε, λέτε, λένε. Προσταχτ. λέγε, λέ(γε)τε

τ ρ ώ (γ) ω, τρῶς, τρώ(γ)ει, τρώμε, τρώτε, τρώνε (σπάν. τρώγουν).

Προσταχτ. : τρῶ(γ)ε, τρῶτε

φ υ λ ά (γ) ω, φυλάς, φυλάει, φυλάμε, φυλάτε, φυλάν(ε) (καὶ φυλάγουν). Προσταχτ. φύλαγε, φυλάτε

π ά ω, πᾶς, πάει, πᾶμε, πᾶτε, πᾶνε. Προσταχτ.: πήγαινε, πηγαίνετε.

Ἐομοια καὶ ὁ μέλλοντας τοῦ τρώγω : θά φάω, θά φᾶς, θά φά(γ)η, θά φᾶμε, θά φᾶτε, θά φᾶνε (σπάν. θά φάγουν). Προσταχτ. ἄορ. φά(γ)ε, φᾶτε. Ἐπαρέμφατο : φά(γ)ει.

ΑΡ. ΠΡΩΤ. 180, ΕΡΩΤ. Νο 19

19 Στη (μεγάλη) Νεοελληνική Γραμματική της Δημοτικής (1941, 1988, 1993, 1996), σελίδα 342, § 911, δίδεται η προστακτική «καί(γ)ε». Κατόπιν τούτου εμείς θεωρούμε αποδεκτή τη λέξη καίε. Θεωρούνται γραμματικώς ορθές οι προστακτικές αποκαίε, κατακαίε και συγκαίε των ῥημάτων αποκαίω, κατακαίω και συγκαίω;

Ὅχι, ἀκόμη καὶ στο καίω οἱ τύποι προστακτικῆς καίε, καίετε εἶναι παρωχημένοι, καὶ μόνο ἐπειδὴ ὑπάρχουν στὴ Γραμματικὴ θὰ τοὺς δεχόμεν.

Στο ρ. συγκαίω -ομαι οἱ μόνες κλιτικὲς πληροφορίες που δίδονται εἶναι οἱ ἐξῆς: «(βλ. καὶ καίω) παθ. ἀορ. συγκάηκα, ἀπαρέμφ. συγκαεῖ, μππ. συγκαμένος». Δεν δίδονται δηλαδὴ στὴν ἐνεργητικὴ φωνὴ ἀόριστος, παρατατικός καὶ προστακτικὲς. Ὁ ἀόριστος εἶναι σύγκαψα ἢ συνέκαψα; Ἡ ὑποτακτικὴ ἀορίστου εἶναι συγκάψω; Ὁ παρατατικός εἶναι σύγκαια, σύγκαιγα, συνέκαια ἢ συνέκαιγα; Ἡ προστακτικὴ ἀορίστου εἶναι σύγκαψε; Στὴν παθητικὴ φωνὴ τώρα, ὁ παρατατικός εἶναι συγκαιόμεν ἢ συγκαιγόμεν; Ἡ προστακτικὴ ἀορίστου εἶναι συγκάψου;

Απὸ τοὺς ἐπιπλέον τύπους, θὰ δεχόμεν μόνο τὰ σύγκαψα κτλ., συγκάψω κτλ., σύγκαιγα (καὶ αὐτὸ κατὰ παραχώρηση) κτλ., σύγκαψε, συγκαιγόμεν κτλ., συγκάψου.

ΛΝΕΓ

αστραποκαμένος, -η. -ο αυτός που κάηκε από κεραυνό ΣΥΝ κε-
ραυνόπληκτος. — **αστραποκαίω** ρ

κούφοκαίω ρ. άμετβ. {κουφοκαίς, κουφοκαίει...} (για φωτιά) καίω
από κάτω χωρίς να φαίνομαι.

κρυφοκαίω ρ. αμετβ. κ. μετβ. {μόνο σε ενεστ. κ. παρατ.} (εκφραστ.)
(για έντονα συναισθήματα, καταστάσεις κ.λπ.) υπάρχω και ανα-
πτύσσομαι, χωρίς να εκδηλώνομαι: *κρυφόκαιγε μέσα τους η ελπίδα.*

παρα-γεμίζω (ρ.)
παρα-γεράζω (ρ.)
παρα-γερνώ (ρ.)

παρα-κάθομαι (ρ.)
παρα-καίω (ρ.)
παρα-καπνίζω (ρ.)

παρα-μεθώ (ρ.)
παρα-μοιάζω (ρ.)
παρα-μοχθώ (ρ.)

πρωτό-βαλα ρ.
πρωτό-βαψα ρ.
πρωτό-βγαλα ρ.

πρωτο-είδα ρ.
πρωτο-έκαψα ρ.
πρωτο-εκλέχτηκα ρ.

πρωτο-λειτούργησα ρ.
πρωτο-μαγείρεψα ρ.
πρωτο-μάγεψα ρ.

σιγοκαίω ρ. άμετβ. καίω *σιγά*: *τα κούτσουρά σιγοκαίουν.*

ψιλο-γέρνω ρ.
ψιλο-γερνώ ρ.
ψιλο-γκρινιάζω ρ.

ψιλο-καβγαδίζω ρ.
ψιλο-καίω ρ.
ψιλο-καπνίζω ρ.

ψιλο-μεθώ ρ.
ψιλο-μελαγχολώ ρ.
ψιλο-μετανιώνω ρ.

ΛΣΓ

καί|ω Ρ {και-ς, -ει, -με, -τε, -νε, παρατ. έκαιγα, αόρ. έκαψα, να κάψω, μεσοπαθ. ενεστ. καίγ-ομαι, -εσαι, -εται, -όμαστε, -όσαστε / -εστε, -ονται, αόρ. κάηκα, να καώ, παθ. μτχ. καμένος} **1** (α) καταστρέφω ή πληγώνω κάποιον/κάτι με φωτιά ή υψηλή θερμοκρασία: ~ παλιές

σι|γο|καί|ω Ρ {βλ. καίω} καίω αργά: τα κούτσουρα σιγοκαίνε.

κρυ|φο|καί|ω Ρ {μόνο ενεστ. κρυφοκαί-ς, -ει, -με, -τε, -ν(ε), παρατ. κρυφόκαιγα} (εκφραστ.) (κυρ. για συναισθήματα) υπάρχω και αναπτύσσομαι κρυφά.

ΛΚΝ

καίω [κέο]-ομαι & καίγω [κέγο]-ομαι Ρ ενεστ. οριστ. καις, καίει, καίμε, καίτε, καίνε και καιν, αόρ. έκαιψα, απαρέμφ. κάψει, παθ. αόρ. κάηκα, απαρέμφ. καεί, μππ. καμένος : **Πα.** καταστρέφω κτ. με φωτιά, **κουφο-¹** [kufo] & **κουφό-** [kufó], όταν κατά τη σύνθεση ο τόνος ανεβαίνει στο α' συνθετικό : α' συνθετικό σε σύνθετες λέξεις. **1α.** σε σύνθετα επίθετα και τα παράγωγά τους τα οποία χαρακτηρίζουν πρόσωπα ή καταστάσεις και ιδιότητες με βάση το ότι είναι ανόητο, μάταιο αυτό που εκφράζει το β' συνθετικό: **κουφόγλωσσος, κουφόδοξος, κουφόλογος, κουφόμυαλος, κουφόνονος**-δοξία, -μυαλιά, **κουφόνοια**. **2.** (προφ.) δηλώνει ότι είναι κενό, κούφιο αυτό που εκφράζει το β' συνθετικό: -λίθι· -δόντης· -κάρυδο. || στην κοινή ονομασία φυτών: -ξυλιά. **3.** σε σύνθετα ρήματα και τα παράγωγά τους δηλώνει ότι γίνεται σιγά σιγά, βαθμιαία, αυτό που δηλώνει το β' συνθετικό: -βράζω, **-καίω**· **κουφόβραση**.

κρυφοκαίω [krifokéo] Ρ (δες και καίω) αόρ. κρυφοκάψα, απαρέμφ. κρυφοκάψει : **1.** για κτ. που καίγεται χωρίς να βγάζει φλόγα: *Η πυρκαγιά στο δάσος κρυφοκαίγε επί μέρες.* **2.** (μτφ., λογοτ.) για κτ. που με βασανίζει και με ταλαιπωρεί χωρίς να το εκφράζω, χωρίς να το εκδηλώνω: *Κρυφοκαίγε μέσα της ο καημός Τον κρυφοκαίγε ο πόθος.* [κρυφο- + καίω]

ΧΛΑΑ

σιγοκαίει σι-γο-καί-ει ρ. (αμτβ.) {σιγοκαί-νε}: για κάτι που καίει αργά, σε χαμηλή ένταση: **Σπίθα/φωτιά που ~.** || (μτφ.) **Εστίες έντασης/πόθοι που ~νε.**

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι στα ΑΣΤΡΑΠΟΚΑΙΕ, ΚΟΥΦΟΚΑΙΕ, ΚΡΥΦΟΚΑΙΕ, ΠΑΡΑΚΑΙΕ, ΣΙΓΟΚΑΙΕ, ΨΙΛΟΚΑΙΕ. Όχι στο ΠΡΩΤΟΚΑΙΕ.

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 543

Στο λημματόλγιο του Λεξικού της Ακαδημίας Αθηνών συμπεριλαμβάνεται μεταξύ άλλων και το λήμμα τυτώ. Ωστόσο, στο λ. μπούφος, παρατηρούμε παραπομπή προς το λ. τιτώ (φωτ. 1).

μπούφος [μποῡφος] μπου-φος ουσ. (αρσ.)
1. (μτφ.-υβριστ.) ανόητος, ηλίθιος. Πβ. ζώνον, σκράπας, τούβλο. 2. ΟΡΝΙΘ. νυκτόβιο αρπακτικό πουλί (επιστ. ονομασ. *Bubo bubo*) που ανήκει στην ίδια οικογένεια με την κουκουβάγια. Βλ. γκιόνης, τιτώ. [< μεσν. μπούφος]

τυτώ τυ-τώ ουσ. (θηλ.): ΟΡΝΙΘ. κούκουβάγια, με την ευρύτερη έννοια του όρου (επιστ. ονομασ. *Tyto alba*), της οποίας το πρόσωπο, το στήθος και η κοιλιά είναι λευκά. Πβ. κλαψοπούλι. Βλ. μπούφος. [< μτγν. τυτώ 'γλαυξ']

Τα μέλη του Τμήματος Λεξικού, θεωρώντας ότι πρόκειται για τυπογραφικό λάθος, δεν έχουν ενσωματώσει – προς το παρόν – κανέναν τύπο της λέξης τιτώ στη λίστα αποδεκτών λέξεων. Συμφωνείτε με το ΤΛ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι